

Kopia: kn.remissvar@regeringskansliet.se
kn.nm@regeringskansliet.se

Remiss: **Bättre förutsättningar för vattenkraftens omprövning**

Klimat- och näringslivsdepartementets diarienummer: KN2024/01642

Yttrande med anledning av Klimat- och Miljödepartementets remiss
Bättre förutsättningar för vattenkraftens omprövning. Dnr KN 2024/01642

Sammanfattning

Den småskaliga vattenkraften måste erkännas ett existensberättigande.

Den småskaliga vattenkraften är en mycket viktig kugge i Sveriges beredskap.

Nuvarande lagstiftning, förordningar, föreskrifter och rubricerad promemoria (KN2024/01642) möjliggör avsteg från en objektiv hantering inför och vid omprövningen inom ramen för NAP.

Rutinerna för klassificering av vattenförekomster bör förändras. Alla berörda ska beredas tillfälle att delta.

Normerna bör ändras till mål alternativt att normerna blir möjliga att överklaga.

Följderna av försurningen behöver särskilt beaktas

Alla vattendrag med vattenkraftverk och tillhörande dammbyggnader och dammar ska KMV-klassas. Detta bedöms leda till en betydligt bättre samverkan.

Äldre rättigheter ska anses ha tillstånd enligt nuvarande lagstiftning och verksamheterna ska kunna förses med miljövillkor.

Miljöåtgärder skall utföras där de är berättigade och medför en reell nytta men inte på lösa grunder och fantasifulla referensarter.

Äganderätten ska värnas och människors miljö och hälsa, där fastighetsägare både kraftverksägare tomtägare samt hänsyn till människors rekreativsmöjligheter vid sjöstränder och bryggor.

Stödföreningen för småskalig vattenkraft

Styrelsen i Stödföreningen för småskalig vattenkraft

Innehållsförteckning

Sammanfattning	1
Inledning	3
Presentation av föreningen	3
Bakgrund till nuvarande situation.....	3
Efterlevnad av lagar och förordningar	3
Rutinerna för klassificeringen bör förändras i grunden.....	4
Nuvarande förhållanden	5
Utrivning	6
Nya naturtillstånd	7
Föreningens erfarenheter	7
Effektiv tillgång till vattenkraftsel - samhällsnytta.....	9
Svenska Kraftnät och Energimyndigheten	9
EU-dom och direktiv	9
Äldre rättigheter	10
Länsstyrelserna	12
Beredskap och annan nytta	12

Inledning

Stödföreningen för småskalig vattenkraft lämnar härmed ett yttrande avseende Klimat- och näringslivsdepartementets promemoria *Bättre förutsättningar för vattenkraftens omprövning*.

Föreningens yttrande har karaktären av "gräsrotsnivå" då det erfarenhetsmässigt genomgående saknas information om den praktiska hanteringen av uppgifter bakom normsättningen som sedan leder till de krav som ställs vid omprövningarna för moderna miljövillkor.

Presentation av föreningen

Stödföreningen för småskalig vattenkraft (Föreningen) är en ideell rikstäckande förening som har varit verksam sedan 2017. Under senaste året (2023) har Föreningen haft 190 betalande medlemmar. Föreningens syfte och mål är att stödja småskalig vattenkraft och dess verksamhetsutövare samt värna den kulturmiljö och de näringsverksamheter som finns kring den småskaliga vattenkraften.

Bakgrund till nuvarande situation

Av Promemorian framgår att Länsstyrelserna anser att olika syn på mål och syfte utgör *"ett stort hinder för en fungerande samverkan"* (s. 35) mellan Länsstyrelser och verksamhetsutövare.

Anledningen till att omprövningarna spårat ur totalt är just detta. Målen och därmed kraven på åtgärder som Länsstyrelserna ställer är omotiverat högt satta och så långtgående att målen blir ouppnåbara och åtgärderna i princip är ogenomförbara, oavsett om det handlar om miljöåtgärder eller utrivning. Om Vattenmyndigheterna utnyttjat möjligheten till KMV-klassning, hade samverkan fungerat som det var tänkt och fokus hade legat på miljömässigt rimliga och kostnadseffektiva miljöåtgärder. Regeringen hade då inte behövt att pausa omprövningen och resurserna hos Vattenkraftens miljöfond hade sannolikt räckt till, för både stor- och småskalig vattenkraft.

Efterlevnad av lagar och förordningar

I första hand bör det i lagstiftningen än tydligare än idag framgå att alla vattendrag med dammbyggnader och kraftverk ska klassificeras som "Kraftigt modifierade vatten" (KMV) vilket följer de undantagsregler som finns i Ramvattendirektivet (2000/60/EG). Det finns inga storleksbegränsningar för utpekande av KMV beträffande vattenkraftverkens storlek i varken EU:s Ramvattendirektiv eller svensk lagstiftning eller förordningar.

Det är inte i överensstämmelse med Ramvattendirektivet att inte ta hänsyn till samhällsnyttiga anläggningar såsom anläggningar för elproduktion och lagring av vatten, oavsett storlek. Uppdämningar har även i många fall givit förutsättningar för dricksvattenuttag för enskilda

eller hela samhällen då grundvattennivån hålls på den nivå som bildats efter att vattnet dämades i en damm eller en sjö, ibland för 400 – 600 år sedan.

Myndigheter skall inte beredas möjlighet att på eget bevåg utesluta den småskaliga vattenkraften, oavsett om det gäller mjölkvarnar, sågar eller vattenkraftverk, från gällande regler (lagstiftning) och bilda någon form av egenkomponerad praxis.

Av Näringsutskottets betänkande 2019/20:NU14 framgår att:

”Riksdagen tillkännager till regeringen att det fortsatta arbetet med att reformera vattenlagstiftningen och vattenförvaltningen behöver vara inriktat på att värna den småskaliga vattenkraften genom minskat regelkrångel, respekt för äganderätten och effektiva miljöåtgärder till rimliga kostnader. Därmed bifaller riksdagen förslag med denna inriktning i ett antal motioner.”

Eftersom det uppenbarligen fortfarande krävs ska det i lagstiftningen nu tydligt framgå att man inte gör skillnad på stor- och småskalig vattenkraft. Reglerna får inte anpassas för enbart en viss kategori.

Föreliggande Promemoria sviker i stort den småskaliga vattenkraften trots politikernas ambitioner och löften om motsatsen.

Rutinerna för klassificeringen bör förändras i grunden.

Statusklassificeringen är ett viktigt moment som utgör en grund för när vattenmyndigheten fastställer miljökvalitetsnormer. Vattenmyndigheten har dock i stort sett och enligt egen utsago inget underlag för klassificeringens grunder och fastställd norm att visa upp vid förfrågan om detta. Ändå framgår av HaV:s hemsida att statusklassificeringen är ett viktigt moment som utgör en grund för när vattenmyndigheten fastställer miljökvalitetsnormer. Klassificeringen ska visa vilken status vattnet har.

Idag sker klassificeringen med hjälp av modellering, expertbedömning och s.k. annan expertbedömning. Sämst är det i de mindre vattendragen där klassificeringen av de biologiska kvalitetsfaktorerna oftast lyser med sin frånvaro. Endast fisk klassificeras rutinmässigt till måttlig status, enbart med en dammbyggnad som motiv. Lokalkännedomen hos dem som sätter normen är i stort sett obefintlig.

HaV:s tusentals mer eller mindre akrobatiskt avancerade och utpräglat teoretiska beräkningsgrunder för något så föränderligt som naturen, leder till en klassificering av de biologiska och hydromorfologiska kvalitetsfaktorerna som är så långt borta från verkligheten som man bara kan komma. Detta läggs sedan som grund för oöverklagbara normer som beslutas på ett underlag där verklighetsförankringen är obefintlig. Normerna bör kunna överklagas redan innan man går in i omprövningen, framförallt för att klassificeringen av mindre vattendrag inte på ett korrekt sätt visar vilken status vattnets har.

Nuvarande förhållanden

Nuvarande lagar och förordningar leder, oavsett lagstiftarens ambitioner, till nedanstående arbetssätt hos Myndigheterna. Detta läggs som grund för de krav som sedan ställs av myndigheterna och som, utan motiv, anses leda till någon form av miljömässigt ursprung, oklart vilket.

1. Det finns ingen lokalkännedom hos dem som sätter normen.
2. Bottenfaunaundersökningar har endast undantagsvis gjorts i vattendrag med småskalig vattenkraft. Har denna till äventyrs fått hög status bortser myndigheterna från detta.
3. Det finns inget annat motiv till förslaget "Möjliggöra upp- och nedströmspassage" än att det finns en dammbyggnad markerad på Lantmäteriets karta.
4. Referenser anges i de flesta fall helt godtyckligt på antaganden eller på lösa grunder.
5. Länsstyrelsernas krav på vandringsvägar står allra oftast inte alls i proportion till befintliga målarter samt de naturliga möjligheterna till vandring.
6. Avsaknaden av arter som öring och flodpärlmussla lastas vattenkraften för. Följderna av försurningen nämns inte någonstans men framgår tydligt av just Havs- och vattenmyndigheten [Biologiska effekter av försurningen - Fiskar och andra vattenlevande arter - Försurning - Miljöpåverkan - Havs- och vattenmyndigheten](#)
7. Det tas inte hänsyn till topografi eller verkligt tillgängligt vatten.
8. Det tas inte hänsyn till en dammbyggnads lokalisering
9. Det tas inte hänsyn till att uppdämningsområdets nivå sänks drastiskt vid utrivning och de faktiska konsekvenserna av detta. Någon konsekvensanalys finns inte alls att finna hos Vattenförvaltningen.
10. Att förhindra spridning av t.ex. den främmande invasiva arten signalkräfta anser myndigheterna inte intressant. Kunskapen om invasiva arter är för låg så den är inte normsättande. HaV bör åläggas att rätta till detta i sina föreskrifter

Vid fråga till Länsstyrelsen om det rimliga i att anlägga en fiskväg för både stark- och svagsimmande arter där bevisligen ingen av arterna kan vandra i uppströmsriktning eller där det finns invasiva arter nedströms fås till svar att "det är normen som styr". Svaret är anmärkningsvärt då det är Länsstyrelsen som förser Vattenmyndigheten med uppgifter.

Det bedöms inte rimligt att dammbyggnader där vattendragen nedanför endast utgörs av mer eller mindre korta sträckor som dessutom innehåller naturliga vandringshinder ska förser med vandringsvägar för flera miljoner kronor utan att det kan påvisas någon som helst reell miljönytta. Sådana krav var inte heller Fonden avsedd för.

Det bör av lagstiftning, förordning och föreskrifter tydligt framgå att underlaget som Vattenmyndigheterna förses med och som utvecklar normen ska grundas på verkliga förhållanden och inte som nu, utifrån en titt på kartan och krumbuktartade matematiska teorier samt vaga och ogrundade framställanden om referensförhållanden och referensarter.

Utrivning

Om det är miljömässigt totalt omotiverat och/eller blir ekonomiskt omöjligt att anlägga en vandringsväg står endast utrivning kvar med en naturlig sjötröskel som styr flödet till vattendraget. Detta leder ofta till periodvis torrläggning av mindre vattendrag och syftet med moderna miljövillkor förfelas helt och hållet.

I sin kravställning utgår myndigheterna från dagens förhållanden med det uppdämda vattnet och dess nuvarande nivå för ögonen. Om dammbyggnaden rivs ut med följderna att ett vattendrag tidvis torrläggs finns inga vandringsmöjligheter alls och förutsättningarna för det biologiska livet som etablerat sig, under tiden det finns vatten, blir katastrofala. Orsaken är att det påstås att miljö kvalitetsnormen inte kan uppnås med annat än vandringsvägar.

Att "återskapa" vattenmiljöer genom utrivning av våra befintliga anläggningar är helt fel. Återskapandet omöjliggörs av historiska utdikningar, sjöavsänkningar, laga skiften och historiska förändringar i den hydrologiska regim som vattendragen har. Att helt sonika öppna upp eller riva ut dammar har således ingen återskapande effekt utan resulterar enbart i en förändring av den vattenmiljö som skapats av århundraden av indämda sjömiljöer. Exempel kan tas när Örebro län lät riva dammar i områden med rödlistad flodpärlmussla. Buffertkapaciteten som sjöarna historiskt hade gett vid torrår, som 2018, försvann och vattendragen torkade ut och ledde till helt och delvis utrotade bestånd av musslorna.

Även en utrivning kan leda till oerhörda ekonomiska konsekvenser för en verksamhetsutövare som då får gå från hus och hem och sin livsuppehållande verksamhet. Detta är inte acceptabelt, varken vad gäller mänskliga rättigheter eller den i grundlagen stadgade äganderätten.

Med tvingande KMV-klassning och mindre stränga krav för vattendrag med vattenkraftverk kan ovanstående undvikas.

Formerna för samverkan mellan Länsstyrelse och verksamhetsutövare bör tydliggöras. Ställda villkor/krav skall vara rimliga och proportionerliga. Inriktningen får inte vara att ett småskaligt vattenkraftverk måste lägga ner sin verksamhet vilket många redan i början av samverkansfasen uppmanats till. Därav de så kallade "frivilliga" utrivningarna i omprövningens första omgångar.

Att det handlar om omprövning för att en verksamhet skall erhålla relevanta (moderna) miljövillkor utan att verksamheten påtagligt försvåras tycks man helt ha tappat bort i den omprövningsprocess som nu pågår.

Nya naturtillstånd

Ett nytt naturtillstånd uppges i praxis ha uppstått efter mellan 20 och 40 år. (Detta kan dock vara godtyckligt beroende på vad myndigheterna önskar uppnå.)

I samband med kravet på miljöåtgärder tas det inte hänsyn till det nya naturtillstånd som uppstått under de 400 – 600 år som vattendraget varit dämt och inte heller till det djur- och växtliv som bildats och etablerat sig inom området, d.v.s. de ekosystem som bildats.

Det tas i föreslagen lagstiftning inte hänsyn till de naturvärden som uppstått med anledning av sedan länge dämnda och reglerade vattenförekomster som senare lett till värden som föranlett nyckelbiotoper, naturreservat och Natura 2000-områden. Det har inte heller analyserats om en ändring av befintliga förutsättningar kan leda till en försämring av naturtillstånden.

Istället försöker man frångå övergångsbestämmelsen till Miljöbalken 2001:437:

1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 2001.
2. För verksamheter som påbörjats före den 1 juli 2001 krävs inte tillstånd enligt 7 kap. 28 a §

och i den praktiska hanteringen ändra detta.

Motiveringen till att frångå nämnda bestämmelse lyder att Natura 2000-tillstånd numera krävs oberoende av hur länge anläggningen funnits då övergångsregeln anses ha blivit överspelad med nuvarande lagstiftning (MB 24 kap 10 § 2:a st.). Detta bedöms inte vara en juridiskt korrekt hantering av ovan nämnda övergångsbestämmelse men ligger i linje med vad Länsstyrelser och Naturvårdsverket vid tidigare förhandlingar försökt pressa fram.

Det bör av kommande lagstiftning tydligt framgå att anläggningar och verksamheter som påbörjats före den 1 juli 2001 inte ska behöva söka tillstånd enligt 7 kap. 28 a §.

Föreningens erfarenheter

Myndigheterna, med några få undantag beträffande Länsstyrelser, arbetar i sin kravställning generellt i riktning för att få den småskaliga vattenkraften eliminerad. Kraven på villkor sätts på en nivå så att kostnaderna för åtgärderna, oavsett Fondens medel, kan bli ohållbara. Det är därför inte förvånande att det uppstått meningsskiljaktigheter angående vilka

miljöåtgärder, och omfattningen av sådana, som i verkligheten behövs för att uppnå ett bättre vatten.

Konstgjorda vatten bedöms i brist på vägledning som naturliga vatten med samma krav som ställs på dessa. Även här sätts referensarter utifrån naturliga vattendrag trots att referenserna borde bestå av sådant som mo, gran, tall, mossa, lingon och blåbär istället för t.ex. öring.

HaV bör åläggas att rätta till detta i sina föreskrifter.

Eventuell brist på flodpärlmussla är en tacksam orsak till att förespråka så pass omfattande åtgärder att de riskerar ett bibehållande av ett småskaligt vattenkraftverk. Frånvaron av öring har blivit ett stående argument för att motivera avsaknad av flodpärlmussla då denna är beroende av öring (i Sverige) för att kunna fortplanta sig.

Eftersom verkningarna av försurningen är välkända och ovan nämnda arter är extremt försurningskänsliga anser Föreningen att man behöver komma tillrätta med försurningen innan andra slutsatser dras.

På verksamhetsutövarnas frågor om relevansen i de åtgärder Länsstyrelsen kräver får man som sagt svaret att "det är normen som styr". Detta bör inte kunna anses som ett acceptabelt svar, särskilt inte då det är Länsstyrelsen som förser Vattenmyndigheterna med de uppgifter om de olika vattenförekomsterna som ska ligga till grund för den norm som sedan sätts och de krav som därmed ställs.

Ofta hävas det redan på förhand, alltså innan domstolsprövningen, att normen inte uppnås med mindre än att orealistiska villkor ska uppfyllas. Då är det svårt att föra en konstruktiv diskussion inom ramen för samverkan vilket leder till onödig tidsåtgång i domstolen.

Någon vidare möjlighet till diskussion eller samtal om klassificeringen och villkorssättningen lämnas inte.

Vattendelegationerna har ingen kunskap alls om vattenkraften och driften av denna. Delegationerna är sammansatta av utvalda personer med lämplig bakgrund vilket innebär att de inte har en möjlighet att göra objektiva ställningstaganden.

Det finns inte en enda samhällsekonomisk analys redovisad som handlar om för samhället negativa följder som kan uppstå på grund av allt för högt ställda krav och mål.

Det är helt absurt att Vattenmyndighetens beslut inte går att överklaga, särskilt då dessa bygger på att underlaget är tydligt och påvisbart undermåligt. Att man berövas överklaganderätten är inte värdigt ett demokratiskt land.

Effektiv tillgång till vattenkraftsel - samhällsnytta

Den småskaliga vattenkraftens decentraliserade lokalisering är, särskilt i beredskapshänseende, en förutsättning för människors och djurs överlevnad, även på landsbygden, och ska inte diskrimineras eller om och om igen svikas.

Uttrycket "effektiv tillgång till vattenkraftsel" bör definieras och få en innebörd som omfattar hela Sverige och alla landets innevånare och verksamheter.

Det är oklart vad uttrycket "väsentligt allmänintresse" egentligen innebär. Detta bör omfatta hela landet inklusive alla på landsbygden? Räknas t.ex. el så att mjölkmaskiner i en ladugård fungerar som ett väsentligt allmänintresse?

Svängmassan i småskalig vattenkraft må vara mycket begränsad i enskilda anläggningar men när det kommer till helheten så är den betydelsefull. Den totala effekten av småskalig vattenkraft rör sig om ett kärnkraftverk, lokaliserat i södra delarna av Sverige. Då produktionen sker genom roterande svängmassa bidrar detta till nätstabilitet som ökar stamnätets överföringskapacitet, detta till skillnad från växelströmsomvandlare i solcellsanläggningar och batterilösningar.

Svenska kraftnät har öppnat för möjligheten att även små anläggningar inbjuds att anmäla sig för att leverera reserver då behovet av effekt stadigt ökar på grund av förändringar i kraftsystemet, t.ex. nya produktionskällor som är väderberoende. Även här har alltså små enheter en viktig samhällsnytta.

Svenska Kraftnät och Energimyndigheten

Svenska Kraftnät och Energimyndigheten har inte den lokalkännedom om vattendragen som krävs för en klassificering, framförallt inte där den småskaliga vattenkraften befinner sig. Det är förvånande att dessa ska ges ökat mandat att påverka informationen för att sätta miljö kvalitetsnormen när inte ens Länsstyrelser och Vattenmyndigheterna har den förmågan.

Energimyndigheten måste göra helhetsbedömningen av svensk vattenkraft och inte endast se till anläggningarna var för sig. Antalet vattenkraftverk i storleksordning som ett villatak med solkraft är ytterst sällsynta, ändå förespråkas investeringar i andra energislag än vattenkraften med mindre effekt och sämre utnyttjande.

EU-dom och direktiv

Av EU-domstolens dom i mål C-346/14, den 4 maj 2016, Schwarze Zulm, framgår av p. 69 att byggnationen av ett sådant vattenkraftverk (småskaligt) som det som avses i det omtvistade projektet faktiskt kan omfattas av ett allmänintresse av större vikt.

Vattenkraften ingår uttryckligen i EU:s förnybarhetsdirektiv ¹ och får inte diskrimineras gentemot andra energislag.

Ramvattendirektivet (2000/60/EG) gör ingen skillnad på stor- eller småskalig vattenkraft.

Äldre rättigheter

Av befintlig lagstiftning Lag (1998:811) om införande av miljöbalken framgår angående äldre rättigheter:

5 a § En verksamhet som bedrivs i enlighet med en urminnes hävd, ett privilegiebrev eller en annan sådan särskild rättighet att föfoga över vatten som avses i 2 kap. 41 § vattenlagen (1918:523) ska anses bedrivas med stöd av en rättighet som har tillkommit enligt motsvarande bestämmelser i miljöbalken eller i föreskrifter som har meddelats med stöd av miljöbalken, om det inte följer något annat av denna lag eller av föreskrifterna. *Lag (2018:1419).*

Av Civilutskottets betänkande 2017/18:CU31 framgår:

”Den som bedriver en vattenverksamhet i enlighet med det som kan anses ha tillåtits enligt en särskild äldre rättighet (t.ex. enligt ett privilegiebrev eller enligt urminnes hävd) kommer alltså inte längre att kunna föreläggas att söka tillstånd för verksamheten eller för den anläggning som vattenverksamheten drivs med.

För att denna ordning ska kunna få genomslag är det som regeringen anför viktigt att beviskraven i frågan om vad den äldre rättigheten omfattar inte ställs så höga att det i praktiken blir omöjligt att bevisa vad som är rättskraftigt avgjort. Vad som är förenligt med urminnes hävd framgår sällan av något särskilt dokument. Som påpekas i propositionen bör det räcka med att verksamhetsutövaren med hänsyn till omständigheterna kan göra sannolikt att den verksamhet som bedrivs i dag inte i något väsentligt avseende skiljer sig från hur den kan antas ha bedrivits före införandet av de tillståndskrav som miljöbalken sedan ersatte.”

Ovan nämnda § 5 a samt Civilutskottets uttryckliga vilja att beviskraven inte skall ställas så höga att det blir omöjligt att bevisa vad den äldre rättigheten omfattar.

Det framgår även följande:

”Lagförslaget innebär vidare att rätten att bedriva en verksamhet som i dag skiljer sig från villkoren i ett privilegiebrev (exempelvis en kvarn eller andra typer av energiproducerande anläggningar) bör kunna ha rättskraft, även om det har genomförts förändringar av den teknik som verksamheten använder. Det avgörande är därmed inte om den teknik som verksamheten

¹ EUROPAPARLAMENTETS OCH RÅDETS DIREKTIV (EU) 2018/2001 av den 11 december 2018 om främjande av användningen av energi från förnybara energikällor (omarbetning)

använder skiljer sig från den teknik som ursprungligen användes, utan om verksamheten kan anses bedrivas i enlighet med s.k. äldre rättigheter.”

Eftersom närapå inget av ovanstående, varken § 5 a eller Civilutskottets uttalande beaktas vid omprövningarna bör det införas en än tydligare bestämmelse om äldre rättigheters giltighet. Detta särskilt mot bakgrund av att ingen klagat över dessa anläggningar som funnits i stort sett i samma utförande (dammbyggnad, reglering, avledning av vatten till någon form av verksamhet) under flera hundra år.

Det bedöms inte finnas något vettigt motiv till att ansöka om tillstånd för en verksamhet som varit etablerad under lång tid och som även i många fall existerar eftersom Staten uppmuntrat bibehållande, återuppbyggnad och utökad kapacitet. Verksamhetsutövarna har hela tiden gjort rätt för sig mot staten. Av äldre förarbeten framgår att man ansett det orimligt att underkänna äldre rättigheter för att sedan påföra alla de pågående vattenverksamheterna krav på att pröva sina anläggningar som om de inte hade något tillstånd idag. De äldre rättigheter som låg till grund för dessa verksamheter, liksom de gör idag, ansågs vara i linje med de regler som gällde när anläggningarna uppfördes. Det ansågs rimligt att tillmäta dessa äldre rättigheter samma status som de nya reglerna. Därmed skapade man inte heller onödiga problem och en massa prövningar utan egentligt syfte och mening.

Staten har accepterat de äldre rättigheterna i cirka 140 år. Elektrifieringen bedömdes som så viktig att det inte fanns någon som helst anledning att ifrågasätta lagligheten av alla sågar och kvarnar som konverterades. Det viktiga var ström för samhället och staten har direkt underlättat för det läge som är idag, dels genom specifikt handlande och dels genom lagstiftningen. Statens direkta agerande är således det som har lett till det läge som råder idag i småskalig vattenkraft. Nu försöker istället statens företrädare straffa enskilda för detta i den tid vi lever i nu.

Föreningens uppfattning är att Sverige genom ett konkludent handlande har agerat på ett sätt som kan anses vara jämställt med ett gällande avtal vilket innebär att befintliga äldre anläggningar som saknar skriftligt tillstånd ska anses vara av laga beskaffenhet.

Ur kostnadssynpunkt är det förödande att ägna all tid åt att leta efter något som inte finns dokumenterat eller med tiden har försvunnit på ett eller annat sätt.

Det bör inte vara något problem att t.ex. villkora en minimitappning oavsett om det fanns ett sådant villkor innan eller inte. Även om det finns en giltig dom lägger man ju till villkor som inte funnits innan och vilka villkor har man då omprövat?

Målet sägs ju vara att förse kraftverken med moderna miljövillkor och inget annat så det borde i sammanhanget vara egalt om det finns ett skriftligt tillstånd eller tillstånd enligt urminnes hävd eller någon annan rättighet.

Medlemmarnas kommentarer till att gå med i NAP-prövningen var att samtliga NAP-godkända anläggningar var lagliga oavsett hävd, privilegier eller annan äldre rättighet. Med omprövning för moderna miljövillkor skulle nulägesbeskrivningen och analysfasen liksom samverkan ligga som grund till moderna miljövillkor och en ny vattendom utan "jiddar" om den gamla rättighetens uppkomst och i vilket arkiv dokumenten eventuellt går att finna. Att vid prövning få krav på NY-prövning och inte OM-prövning och därmed gå miste om ersättning för samråd och övriga kostnader förknippade med nyprövning var INTE det som kommunicerades vid anmälan till NAP.

Förslagsvis bör det för tydlighetens skull i lag skarpt framgå att sedan länge etablerade verksamheter har giltiga tillstånd enligt Miljöbalken och har rätt till omprövning i NAP för moderna miljövillkor.

Länsstyrelserna

Enligt Föreningen har Länsstyrelserna en alltför långtgående uppgift. De ska förse Vattenmyndigheterna med de uppgifter som sedan ska ligga till grund för klassificeringen och normsättningen. De ska även agera samverkanspartner med verksamhetsutövaren och får sedan rollen som motpart i domstolen. Denna rollfördelning leder till att någon samverkan värd namnet sällan uppstår och verksamhetsutövaren hamnar redan där i ett hopplöst underläge. Givetvis finns undantag där samverkan med Länsstyrelsen fungerat och fungerar mycket bra men med beaktande av alla de krav som generellt ställs är det givet att det uppstår problem. Detta främst då kraven på miljöåtgärder går långt utöver vad som behövs för ett bättre vatten.

Där typen av miljöåtgärder kan motiveras och är i proportion till vad som behövs uppstår inte heller några större motsättningar mellan verksamhetsutövare och Länsstyrelse förutsatt att nyttan är större än kostnaderna och inte riskerar driften av den småskaliga vattenkraften.

Beredskap och annan nytta

Ur beredskapssynpunkt är de små vattenkraftverken oersättliga.

Tumregler säger att 1 kW solkraft ger 1000 kWh energi på ett år, sommartid när solen skiner på dagtid när energin behövs som mest, dock väderberoende och effekten minskar drastiskt vid molnig himmel.

1 kW vindkraft ger ca 2000 kWh energi på ett år, detta produceras när det blåser och har ingen koppling till människans livscykel, det kan likväl ske på natten som på dagen, men mest troligt inte när det är en stilla vinterdag utan sol och minus 15 grader och stjärnklart.

1 kW vattenkraft ger 4-5000 kWh energi på ett år, den är delvis reglerbar även småskaligt, den börjar producera efter löven har fallit på hösten när regnet drar in, sedan ger den konstant effekttillskott som lätt går att prognostisera dag till dag och vattnet rinner under isen och bidrar med energi när den behövs som bäst.

Med detta sagt så är vattenkraften 2-5 (8-20 ink livslängd) ggr mer effektiv än övriga nämnda alternativ, plus att den delvis går att styra så den producerar även när man vill ha strömmen och sist men inte minst har en vattenturbin en livslängd på över 100 år. Med moderna material och underhåll finns egentligen ingen gräns på hållbarheten, detta i jämförelse ca 25 år på tornen till vindkraften samt komponenter i solpaneler.

Vattenkraften går att styra, med moderna miljövillkor kan styrningen miljöanpassas så att regleringen sker avvägt mot miljönyttan och tillgången på effektiv vattenkraftsel.

Det finns siffror inom Svensk Vattenkraftförening som visar på sysselsättning av 4000 arbetsplatser kopplade till småskalig vattenkraft.

De mest miljövänliga kilowattimmarna som produceras är de som produceras i redan befintliga anläggningar som kan förses med de miljövillkor som verkligen krävs och där nyttan överstiger kostnaderna.